

ΤΟ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ» ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΟΥΒΟΥΚΛΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΟΥ ΤΑΦΟΥ.

Η Διεύθυνσις Διαδικτύου τοῦ Πατριαρχείου ἀναρτᾷ εἰς τόν ἱστοχώρον αὐτῆς τό δημοσίευμα τῆς ἐφημερίδος «Δημοκρατία», τῆς 20ῆς Μαρτίου 2016 τοῦ κ. Στάθη Βασιλοπούλου περί του ἔργου τῆς μελέτης προστασίας, συντηρήσεως καί ἀποκαταστάσεως τοῦ Κουβουκλίου τοῦ Ἁγίου Τάφου, ἐκπονηθείσης ὑπό τῆς Διεπιστημονικῆς Ὁμάδος τοῦ Ε.Μ.Π. ὑπό τόν συντονισμόν τῆς καθηγητρίας κ. Ἀντωνίας Μοροπούλου, ὡς ἔπεται:

Σωτήρια ἀναστήλωση του Παναγίου Τάφου ἀπό το Μετσόβιο!

Ἡ τετραμελής ομάδα, που πήρε το «πράσινο» ἀπό τον Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Θεόφιλο, θα ολοκληρώσει τις εργασίες ἕως το 2017

Στάθης Βασιλόπουλος

Ενα ἔργο-σταθμό στην ἀρχιτεκτονική καί τη λατρευτική ἱστορία του Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως στα Ἱεροσόλυμα καλεῖται νά υλοποιήσει τό Ἐθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνεῖο (ΕΜΠ), που θα σηκώσει τό βάρος τῆς ἀναστήλωσης καί τῆς ἀποκατάστασης τοῦ Ἱεροῦ Κουβουκλίου τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐκεῖ ὅπου ὁ Ἰησοῦς νίκησε τόν θάνατο καί ἀνοίξε τις πύλες τῆς αἰώνιας ζωῆς. Τη «σωτηρία» τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐνός μνημείου με παγκόσμια ἀκτινοβολία καί πόλο ἑλξης ἑκατομμυρίων πιστῶν ἀπό ὅλο τόν κόσμο, ἀναλαμβάνει τετραμελής ομάδα τοῦ ΕΜΠ, με ἐπικεφαλῆς τήν καθηγήτρια τῆς Σχολῆς Χημικῶν Μηχανικῶν Ἀντωνία Μοροπούλου.

Ἡ ἐπιστημονική ομάδα, ἡ ὁποία στήριξε τή μελέτη τῆς στο τρίπτυχο «τεκμηρίωση – διάγνωση – πρόταση», ἐξέτασε με προσοχή τις δομικές βλάβες τοῦ μνημείου, ἀποκάλυψε τήν ἐσωτερική δομή του καί κατέληξε στις ἐπεμβάσεις συντήρησης καί ἐνίσχυσης που θα πρέπει νά γίνουν προκειμένου νά διασφαλιστεῖ, με τή χρήση των κατάλληλων υλικῶν, ἡ δομική ἀκεραιότητά του. Σημαντική ἐπίτευξη γιά τό ἐπιστημονικό προσωπικό ἦταν ὅτι κατά τή διάρκεια τῆς μελέτης δέν διαταράχτηκε ἡ προσκυνηματική λειτουργία τοῦ Παναγίου Τάφου.

Ἡ ἐπιτόπου ἐρευνα γιά τή συντήρηση καί τήν προστασία τοῦ Κουβουκλίου τοῦ Παναγίου Τάφου ξεκίνησε τόν περασμένο Μάιο καί ολοκληρώθηκε φέτος τόν Ἰανουάριο. Στην παρουσίαση τῆς μελέτης, τόν Φεβρουάριο, ἐνώπιον τοῦ Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Θεοφίλου Γ' καί ἐκπροσώπων τοῦ Τάγματος των Φραγκισκανῶν καί τοῦ Πατριαρχείου των Ἀρμενίων, τόνίστηκε ἡ ἀνάγκη νά «τρέξουν» ἄμεσα οἱ εργασίες, με κύριο μέλημα τήν ἀσφάλεια των προσκυνητῶν. «Ἦταν πολύ μεγάλη τιμή ἀλλά ταυτόχρονα καί εὐλογία τό γεγονός ὅτι ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, με τή σύμφωνη γνώμη των χριστιανικῶν κοινοτήτων που συνδιαχειρίζονται τόν Πανάγιο Τάφο, ἐμπιστεύτηκε σε ἐμᾶς ἕνα τόσο σημαντικό παγκόσμιο μνημεῖο, που συνέχει

διαφορετικούς λαούς, διαφορετικές θρησκείες και διαφορετικούς πολιτισμούς» λέει στην «κυριακάτικη δημοκρατία» η κυρία Μοροπούλου.

Η προγραμματική συμφωνία για την εκπόνηση της μελέτης σφραγίστηκε, τυπικά, τον Οκτώβριο του 2015, όταν το ΕΜΠ υπέγραψε προγραμματική συμφωνία με το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων. Η πρώτη επαφή των δύο πλευρών, ωστόσο, έγινε το 2011, χρονιά κατά την οποία ο κ. Θεόφιλος είχε ζητήσει από το Πολυτεχνείο να κάνει μια συνολική αποτίμηση της κατάστασης του Ναού της Αναστάσεως. Τον Μάρτιο του 2015 επιστήμονες από το Ισραήλ ανέλαβαν να κάνουν παρέμβαση στο Κουβούκλιο του Τάφου ζητώντας να κλείσει για τους πιστούς.

«Τότε, κατόπιν επικοινωνίας με τον Πατριάρχη, μετέβην αμέσως στα Ιεροσόλυμα, εξήγησα στους αρμοδίους ότι δεν υπάρχει άμεσος κίνδυνος και ότι θα πρέπει να συνεχίσει η προσκυνηματική λειτουργία, δεδομένου ότι θα αναλαμβάναμε άμεσα τη διάγνωση της κατάστασης και θα καταθέταμε την πρόταση για τις απαραίτητες επεμβάσεις, το οποίο και κάναμε» σημειώνει η καθηγήτρια του ΕΜΠ. Οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης αναμένεται να ξεκινήσουν την προσεχή εβδομάδα, λίγες ημέρες πριν από το Καθολικό Πάσχα, το οποίο γιορτάζεται φέτος στις 27 Μαρτίου.

Στον Ναό της Αναστάσεως θα εγκατασταθεί, αρχικά, μια σκαλωσιά. Μαζικές παρεμβάσεις θα γίνουν μετά την Πρωτομαγιά, οπότε και θα στηθεί, εφόσον τηρηθεί το χρονοδιάγραμμα και δεν παρουσιαστούν καθυστερήσεις στη χρηματοδότηση του έργου, ένα εργοτάξιο, στο οποίο θα απασχολούνται κατά διαστήματα περισσότεροι από 25 καθηγητές από πέντε σχολές του ΕΜΠ και επτά εργαστήρια. Στόχος των υπευθύνων είναι οι εργασίες να έχουν ολοκληρωθεί έως τον Ιανουάριο του 2017.

«Το διεπιστημονικό εργαστήριο, που θα στηθεί, θα μας επιτρέπει να τεκμηριώνουμε τα ευρήματα σε πραγματική κλίμακα και χρόνο και, αν χρειαστεί, να αναπροσαρμόζουμε τη μελέτη» συμπληρώνει η κυρία Μοροπούλου. Στη διεπιστημονική ομάδα του ΕΜΠ, που θα ασκεί την υψηλή επιστασία του έργου, εκτός από την κυρία Μοροπούλου, συμμετέχουν επίσης ο τέως καθηγητής της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Μανώλης Κορρές, ο καθηγητής της Σχολής Αγρονόμων και Τοπογράφων Μηχανικών Ανδρέας Γεωργόπουλος και ο καθηγητής της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών Κωνσταντίνος Σπυράκος.

Τι εκτεταμένες ζημιές κατέγραψε η μελέτη

Όπως εξηγεί η επικεφαλής της έρευνας, το μείζον πρόβλημα της παραμόρφωσης του Ιερού Κουβουκλίου οφείλεται στην κατάρρευση των κονιαμάτων και των σκυροδεμάτων του αρχιτέκτονα Κομνηνού, ο οποίος ανέλαβε την ανέγερση νέου περικαλλούς οικοδομήματος, μετά την πυρκαγιά που ξέσπασε στον ναό το 1808, όταν, σύμφωνα με ιστορικές αναφορές, ένας καντηλανάφτης τοποθέτησε αναμμένα κεριά στο τέμπλο του αρμένικου παρεκκλησίου, αντί να τα βάλει στα μπρούτζινα κηροπήγια. Η φωτιά προκάλεσε εκτεταμένες ζημιές στον Ναό της Αναστάσεως. «Ο τρούλος παρέμεινε ανοιχτός και, μέχρι να κλείσει, καταιονίζονταν νερά επί δεκάδες χρόνια, τα οποία εξαλλοίωσαν τα αργιλικά υδραυλικά κονιάματα, με αποτέλεσμα στη συνέχεια να καταρρεύσουν» σημειώνει η κυρία Μοροπούλου.

Ο νεκρικός θάλαμος

Οι επιστήμονες, που ασχολήθηκαν με τη μελέτη, έκριναν ότι είναι αναγκαίος ο σχεδιασμός επεμβάσεων ενίσχυσης και εντός του νεκρικού θαλάμου -και ειδικότερα στην περιοχή του νοτίου τμήματος-, ώστε να αποφευχθούν πιθανά προβλήματα στατικότητας της οροφής του θαλάμου και της υπερκείμενης κατασκευής. Οι εξωτερικές επιφάνειες του μνημείου (ορθομαρμαρώσεις) παρουσιάζουν παραμορφώσεις, οι οποίες μπορεί να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στη στατικότητα του ιερού μνημείου, δημιουργώντας επιπλέον φορτίσεις στα δομικά υλικά και συμβάλλοντας έτσι αρνητικά στη μακροζωία του Τάφου.

Οι υπεύθυνοι της μελέτης σημειώνουν ότι η καύση των κεριών, κατά μεγάλα διαστήματα, ειδικότερα τις ώρες προσκύνησης των πιστών, εκτός από την προφανή αισθητική υποβάθμιση, λόγω της συσσώρευσης μαύρων επικαθίσεων και ελαιωδών αποθέσεων, προκαλεί ισχυρές θερμικές καταπονήσεις στις μαρμάρινες πλάκες. Όπως τονίζουν, η απομάκρυνση των ελαιωδών αποθέσεων κρίνεται επιβεβλημένη για αισθητικούς και φυσικοχημικούς λόγους.

«Οι αισθητικοί λόγοι», αναφέρει η μελέτη, «είναι προφανείς, αφού ένας από τους κύριους στόχους των επεμβάσεων καθαρισμού είναι η ανάδειξη και η διατήρηση της καλλιτεχνικής αξίας της εκάστοτε ιστορικής κατασκευής». Εκτός, όμως, από την αισθητική υποβάθμιση, οι ελαιώδεις αποθέσεις δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για να λάβουν χώρα οξειδωτικές αντιδράσεις, οδηγώντας έτσι με την παρουσία τους στην περαιτέρω φθορά των αρχιτεκτονικών επιφανειών. Για αυτόν τον λόγο οι επιστήμονες τονίζουν ότι η καύση των κεριών και των καντηλιών σε επαφή ή σε άμεση γειτνίαση με τις αρχιτεκτονικές επιφάνειες του Ιερού Κουβουκλίου είναι απαγορευτική και θα πρέπει να λαμβάνει χώρα σε επαρκή απόσταση από αυτό.

Θα κατασκευαστούν για προστασία στέγαστρο και περίφραξη!

Οι εργασίες θα ξεκινήσουν από τη νοτιοανατολική γωνία του μνημείου. Στο έργο θα χρησιμοποιηθεί γερανός, τον οποίο θα χειρίζεται κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, ενώ η αποθήκευση των δομικών υλικών θα γίνεται μέσα σε ειδικά κιβώτια και σάκους. Γύρω και πάνω από το Ιερό Κουβούκλιο θα εγκατασταθεί δίκτυο από κάμερες για τη διαρκή τεκμηρίωση του έργου και των ευρημάτων. Προκειμένου ο Πανάγιος Τάφος να είναι επισκέψιμος, καθ' όλη τη διάρκεια της επισκευής του, οι επιστήμονες προτείνουν την κατασκευή προστατευτικού στεγάστρου και την ύπαρξη μόνιμης περίφραξης. Το κόστος για την τοποθέτηση των σκαλωσιών θα αναλάβει η Τράπεζα Αττικής. Παράλληλα, η Εθνική Τράπεζα

εξετάζει το ενδεχόμενο ένταξης του έργου στην πλατφόρμα συμμετοχικής χρηματοδότησης (Crowdfunding), ενώ το Διεθνές Ταμείο Μνημείων (World Monuments Fund) έχει ήδη εκφράσει το ενδιαφέρον του να συμβάλει οικονομικά στις εργασίες αποκατάστασης του μνημείου.

Η ανακάλυψη της αγ. Ελένης και η ανέγερση (ως έχει) το 1810 από τον αρχιτέκτονα Κομνηνό.

Ο Πανάγιος Τάφος, το εμβληματικότερο μνημείο της Ορθοδοξίας, βρίσκεται κάτω από τον μεγάλο τρούλο του ενδόξου Ναού της Αναστάσεως. Ο ιερός αυτός χώρος άλλαξε πολλές μορφές και δέχτηκε διαμορφώσεις στο πέρασμα αιώνων. Στην αρχική μορφή του ήταν ένα τυπικό ιουδαϊκό μνημείο της εποχής, λαξευμένο σε βράχο. Μετά την ανακάλυψή του από την αγία Ελένη, ο Τάφος διαμορφώθηκε με τέτοιο

τρόπο, ώστε να μείνει ανεξάρτητος από τη βραχύδη πλαγιά στην οποία ανήκε.

Ο Ευσέβιος της Καισάρειας αναφέρει ότι ο Πανάγιος Τάφος ήταν διακοσμημένος με ωραίους κίονες, χωρίς ωστόσο να κάνει λόγο για κλειστό οικοδόμημα. Αντιθέτως, η προσκυνήτρια Αιθερία (5ος αιώνας), στο «Οδοιπορικό» της, περιγράφει τον Τάφο ως ευρισκόμενο μέσα σε κλειστό προστατευτικό οικοδόμημα. Μετά την ανακαίνιση του ναού, την εποχή της αυτοκρατορίας του Κωνσταντίνου θ' του Μονομάχου (1042-1055), γύρω από τον Τάφο χτίστηκε οικοδόμημα, που περιβαλλόταν από κιονίσκους. Το οικοδόμημα που προστάτευσε τον Τάφο καταστράφηκε από την πυρκαγιά που ξέσπασε το 1808.

Στην παρούσα μορφή του, το Κουβούκλιο του Παναγίου Τάφου ανεγέρθη το 1810 από τον αρχιτέκτονα Κομνηνό. Η τελευταία παρέμβαση στο μνημείο έγινε το 1947 από Βρετανούς επιστήμονες με την προσθήκη σιδερένιου κλωβού για την αντιμετώπιση της παραμόρφωσής του. Η μοναδική είσοδος του Κουβουκλίου υπάρχει στην ανατολική πλευρά του. Την πρόσοψη του Κουβουκλίου κοσμούν τέσσερις μονολιθικοί κιονίσκοι από πορφυρόλευκο μάρμαρο, οι οποίοι καταλήγουν πάνω σε κιονόκρανα κορινθιακού τύπου. Πάνω από την είσοδο απεικονίζεται ανάγλυφα η Ανάσταση του Χριστού.

Μαρμάρινη θήκη

Το εσωτερικό του Ιερού Κουβουκλίου διαιρείται σε δύο τμήματα: στον προθάλαμο, ο οποίος ονομάζεται άγιος λίθος ή παρεκκλήσι του Αγγέλου, και στον κυρίως νεκρικό θάλαμο, δηλαδή τον Πανάγιο Τάφο. Στο κέντρο του προθαλάμου, μέσα σε μία ειδική μαρμάρινη θήκη, φυλάσσεται κομμάτι του λίθου, πάνω στον οποίον καθόταν ο άγγελος που ανήγγειλε την Ανάσταση του Κυρίου στις Μυροφόρες.

Στους τοίχους του προθαλάμου υπάρχουν δύο οπές, από τις οποίες μεταδίδεται το Άγιο Φως το μεσημέρι του Μεγάλου Σαββάτου. Ο Πανάγιος Τάφος αποτελείται από ένα λαξευμένο στον βράχο ορθογώνιο θάλαμο, τα τοιχώματά του οποίου έχουν καλυφθεί με μαρμάρινες πλάκες. Στον Πανάγιο Τάφο καίνε συνεχώς λαμπάδες και 43 κεριά (κανδήλες). Από αυτά, τα 13 είναι των Ορθοδόξων, τα 13 των Λατίνων, 13 ακόμα των Αρμενίων και τα υπόλοιπα τέσσερα των Κοπτών.

Το θαύμα κάθε Μεγ. Σάββατο με το Άγιο Φως

Κάθε Μεγάλο Σάββατο η καρδιά του χριστιανισμού χτυπά στον Ιερό Ναό της Αναστάσεως στα Ιεροσόλυμα, εκεί όπου κάθε χρόνο επαναλαμβάνεται το θαύμα του Αγίου Φωτός και χιλιάδες πιστοί, μετά τον θρήνο για τη Σταύρωση του Χριστού, ετοιμάζονται να πανηγυρίσουν την Ανάσταση του Κυρίου. Μέσα στον Πανάγιο Τάφο, ο Πατριάρχης, γονατιστός, κάνει προσευχή παρακαλώντας τον Ιησού Χριστό να στείλει το Άγιο Φως του ως δώρο αγιασμού για τους ανθρώπους. Και ως εκ θαύματος οι πυρσοί που κρατάει ο Πατριάρχης ανάβουν μόνοι τους από το Άγιο Φως.

Δημοσίευμα της έφημερίδας «Δημοκρατία» dimokratianews.gr

Περί του έργου τούτου υπήρξε εις τὰς διαφόρους φάσεις αὐτοῦ ἡ σχετικὴ ἐνημέρωσις εἰς τὴν ἱστοσελίδα τοῦ Πατριαρχείου.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας.